

Никола Ранисављевић

**ПРИЛОГ ЗА БИОГРАФИЈУ ГЕНЕРАЛА БОРИВОЈА
МИРКОВИЋА ДО ДВАДЕСЕТСЕДМОМАРТОВСКОГ
ПУЧА 1941. ГОДИНЕ**

Апстракт: На основу Досијеа персоналних података из Војног архива, Службених војних новина и досадашње историографске литературе, у раду се даје преглед каријерног пута генерала Боривоја Мирковића у војскама Краљевине Србије и Краљевине СХС/Југославије до двадесетседмомартовског пуча 1941. године.

Кључне речи: Боривоје Мирковић, војска, ваздухопловство, Краљевина Србија, Краљевина Југославија

Боривоје Мирковић је рођен у Ваљеву 23. септембра 1889. године.¹ Његов отац Јован био је артиљеријски официр. Недуго после женидбе са госпођицом Смиљаном, Јован је са места ађутанта команданта Дринског пољског артиљеријског пука, прекомандован у пролеће 1889. године у Београд на дужност командира 6. батерије Дунавског артиљеријског пука.² Пошто је већ била трудна, Смиљана је остала у Ваљеву, да би после порођаја са Боривојем прешла у Београд. Боривоје је у главном граду Србије завршио основну школу и шест разреда гимназије, после чега се, вероватно под утицајем окружења, тј. оца и његових пријатеља официра чије је разговоре слушао од најранијег детињства, определио за војни позив и упис у Нижу школу Војне академије. Истим путем кренуо је и његов две године млађи брат Драгомир, који је такође постао официр и у својој каријери доспео до чина пешадијског бригадног генерала.

¹ Војни архив, Досијеа персоналних података (даље: ВА, ДПП), Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

² *Службени војни лист*, 3. март 1889, 281–282.

Тадашњи закон омогућавао је младићима да Нижу школу Војне академије упишу после шест разреда гимназије и без положеног испита зрелости. Такви кандидати су морали да полагају веома обиман пријемни испит који се састојао од провере знања из једанаест предмета: 1) Алгебре ниже, геометрије и равне тригонометрије; 2) Физике; 3) Хемије; 4) Географије и Космографије; 5) Опште историје; 6) Српске историје; 7) Српског језика и књижевности; 8) Немачког језика; 9) Француског језика; 10) Цртања; 11) Краснописа.³ Пошто је успешно савладао све захтеве пријемног испита, Боривоје Мирковић је постао питомац 40. класе Ниже школе Војне академије, која је у школске клупе ступила 1. септембра 1907. године.⁴ У то време је школовање у Нижој школи трајало четири године и делило се на теорни и практични течај. Теорни течај трајао је девет месеци и на њему су питомци имали 37 предмета, док је практични течај извођен током летњих месеци у јулу и августу.⁵

Када су после четири године школовања завршили све школске обавезе, питомци 40. класе су 1. септембра 1911, у предвечерје ратова за ослобођење и уједињење, произведени у чин потпоручника.⁶ Боривоје Мирковић је Нижу школу Војне академије завршио као четврти у рангу од укупно 28 питомаца који су успешно окончали четворогодишње школовање. Испред њега су били потоњи дивизијски генерал Урош Тешановић, као први; Александар Наумовић, као други; и Радован Јовановић, као трећи. Иза њега су остали потоњи дивизијски генерал Жарко Мајсторовић, као пети, артиљеријски бригадни генерали Александар Михаиловић, као седми, Милан Дамњановић, као дванаести и интендантски бригадни генерал Љубивоје Благојевић, као шеснаести.⁷

Млади артиљеријски потпоручник Боривоје Мирковић је своју официрску каријеру започео у престижном београдском гарнизону, и то као водник у 3. дивизиону Дунавског артиљеријског пука.⁸ Са том јединицом је у саставу Дунавске дивизије I позива у октобру 1912. године пошао у Балканске ратове и учест-

³ Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије, Београд 1925, 50–51.

⁴ Службени војни лист, 18. август 1907, 521–522.

⁵ Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије, 77–78, 87.

⁶ Службени војни лист, 03. септембар 1911, 487–488.

⁷ Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије, 310–311.

⁸ Службени војни лист, 01. октобар 1911, 523–524.

вовао у неким од најзначајнијих сукоба, као што су Кумановска и Брегалничка битка. У току трајања ратова, а после само годину и по дана официрске службе, 6. априла 1913. унапређен је у чин артиљеријског поручника, а за своје деловање добио је и Златну медаљу за храброст.⁹

Почетак Првог светског рата затекао га је на истој дужности. У саставу Дунавске дивизије I позива он је учествовао у свим борбама у Србији у јесен 1914. године, посебно се истичући у борбама на Мачковом камену, када је и рањен. Средином јуна 1915. унапређен је у чин капетана II класе, после чега је у септембру исте године постављен за командира своје батерије. Исте године добио је и орден Карађорђевог звезда са мачевима IV реда,¹⁰ као највеће признање за дотадашњу службу.¹¹

После повлачења српске војске преко Албаније и доласка на Крф у фебруару и марту 1916. године, Боривоје се добровољно пријавио у српску авијатику, због чега је почетком априла послат на обуку у Француску.¹² По повратку у Грчку прикључен је Српско-француској ескадрили као пилот-ловац, али је због неслагања са француским мајором Роже Витром који је командовао поменутом јединицом, у септембру 1917. године удаљен из ваздухопловства¹³ и поново враћен у артиљерију и то на своју пређашњу дужност, командира батерије Дунавског артиљеријског пука.¹⁴ Са том јединицом је учествовао и у пробоју Солун-

⁹ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

¹⁰ Орден Карађорђевог звезда са мачевима додељивао се официрима за показано изванредно јунаштво и пожртвовање, као и за смело и успешно предузеће које су извршили са својом трупом и уопште за ванредне успехе на бојном пољу, скопчане са великим напрезањем или пожртвовањем (Томислав Влаховић, *Витезови Карађорђевог звезда са мачевима: Најхрабрији међу храбрима*, Београд 1929, XXV).

¹¹ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

¹² Исто. М. Вјелажас, *Generali i admiralni Kraljevine Jugoslavije 1918–1941*, Београд 2004, 219.

¹³ Б. Циглић, *Крила Србије: Ваздухопловна команда и авијатика српске војске 1912–1920*, Београд 2009, 135, 193.

¹⁴ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

ског фронта и победоносном повратку српске војске у домовину, за шта је још једном одликован Карађорђевоом звездом са мачевима IV реда, поставши тако један од ретких официра који су то одликовање добили два пута.¹⁵ Непосредно пре почетка пробоја Солунског фронта унапређен је у чин артиљеријског капетана I класе.¹⁶

Стварање нове државе и борба за њене северне границе захтевали су да се на тај простор пошаљу најбољи официри. Тако је у априлу 1919. године Боривоје Мирковић постављен за командира батерије у Дравском артиљеријском пуку.¹⁷ Вршећи ту дужност он је на Видовдан 1920. године унапређен у чин мајора.¹⁸ Пошто се ситуација на овом простору стабилизовала, Боривоје се у септембру 1920. године вратио у Београд како би започео школовање у Вишој школи Војне академије.

После положеног пријемног испита, Б. Мирковић је 27. октобра 1920. године започео школовање у Вишој школи као слушаца 22. класе. Виша школа је у том периоду трајала две године, а настава је дељена на теоријски и практични течај са командантским путовањима на којима су решавани задаци намењени вишим командантима.¹⁹ Двадесет и друга класа имала је на почетку 40 слушалаца, но Радивоје Јанковић и Ђорђе Глишић су после прве године упућени у Ратну школу у Паризу, док су Владимир Костић и Владимир Лукић, пред завршетак друге године упућени у Артиљеријску Апликациону школу у Фонтенеблу у Француској. Последњој двојници, војне власти су на крају ипак признале завршену Вишу школу Војне академије.²⁰

После двогодишњег школовања 1. октобра 1922. године, мајор Боривоје Мирковић је завршио Вишу школу Војне академије као 24. у рангу. Испред њега су били потоњи генерали Драгутин Љ. Поповић, као први, Војислав А. Савић, као други, Бошко М. То-

¹⁵ Исто.

¹⁶ *Службени војни лист*, 22. септембар 1918, 483–484.

¹⁷ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

¹⁸ *Службени војни лист*, 12. јул 1920, 1229–1230.

¹⁹ М. С. Бјелајац, *Генерал Драгиша Пандуровић: Живот и сведочења*, Београд 2007, 57–59.

²⁰ *Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије*, 363–364.

скић, као трећи, Драгутин Р. Радосављевић, као четврти, Велизар М. Антић, као пети, Драгиша Д. Пандуровић, као седми, Живоград Р. Божић, као осми, Димитрије Т. Предић, као девети, Душан С. Исаковић, као десети, Чедомир Ј. Станојловић, као једанаести, Душан М. Радовановић, као дванаести, Коста Р. Ђорђевић, као тринаести, Михаило А. Стајић, као четрнаести, Војислав К. Кузмановић, као петнаести, Душан Ј. Анђелковић, као осамнаести, Драгутин М. Живановић, као двадесети, Илија С. Жугић, као двадесет и први, Михаило М. Недељковић, као двадесет и други, и Урош М. Тешановић, као двадесет и трећи. Иза њега су остали, такође потоњи генерали: Жарко Ј. Мајсторовић, његов класни друг из Ниже школе, као двадесет и пети, Боривоје П. Јосимовић, као двадесет и шести, Михаило Ст. Голубовић, као двадесет и осми, Чедомир М. Шкекић, као двадесет и девети и Богдан Д. Маглић, као тридесет и први.²¹

По завршеној Вишој школи Војне академије, Боривоје Мирковић је у октобру 1922. постављен за команданта 3. брдског дивизиона Јадранске артиљеријске бригаде и на том месту остао је наредних годину и по дана, после чега је у априлу 1924. године именован за команданта 1. дивизиона артиљеријског пука Друге армијске области.²² Вршећи ту дужност, 1. октобра 1924. унапређен је у чин потпуковника и месец дана касније упућен је на службу у штаб Јадранске дивизијске области.²³

И у наредним годинама потпуковник Б. Мирковић је често мењао своје положаје. Најпре је у септембру 1925. постављен за шефа центра за бојне отрове у Барутани „Обилићево“;²⁴ да би у јануару 1927. године био премештен на службу у Артиљеријску инспекцију.²⁵ На том положају остао је до октобра исте године, после чега је именован за команданта 2. дивизиона Дунавске артиљеријске бригаде.²⁶

²¹ Исто.

²² *Службени војни лист*, 4. април 1924, 753–754.

²³ *Службени војни лист*, 8. новембар 1924, 2189–2190.

²⁴ *Службени војни лист*, 1. октобар 1925, 1537–1538; ВА, ДПП...

²⁵ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

²⁶ *Службени војни лист*, 29. октобар 1927, 1983–1984.

Љубав према ваздухопловству која се код њега развила током Првог светског рата, коначно је превагнула у фебруару 1928. године када је из артиљерије преведен у најмлађи вид Југословенске војске,²⁷ после чега је произведен за „пилота-ловца“. ²⁸ Већ у априлу је постављен на службу у Ваздухопловно одељење Команде ваздухопловства,²⁹ да би у децембру исте године био именован за команданта 4. ваздухопловног пука.³⁰ На том положају дочекао је и унапређење у чин пуковника 15. августа 1929. године.³¹ У новембру 1930, као један од најперспективнијих ваздухопловних официра, бива постављен на дужност команданта 1. ваздухопловне бригаде и на том месту остаје наредних пет и по година.³²

Боривоје Мирковић је учествујући у ратовима и вршећи официрску дужност запоставио свој приватни живот. Оженио се тек 1930, са пуном 41 годином што је за то време било веома касно. Његова супруга била је госпођа Мирослава, кћерка Фердинанда Ланга приватног чиновника из Загреба. Већ наредне године пар је добио прво дете, сина Милорада, али је он нажалост одмах преминуо, да би им се у августу 1932. године родила кћерка Весна.³³ У наредним годинама, личне трагедије у животу Боривоја Мирковића ређале су се једна за другом. Најпре му је 1937. године преминула супруга, да би убрзо за њом умрла и њихова кћерка.³⁴ На тај начин Б. Мирковић је у време великих и брзих промена у европској и светској историји ушао скрхан личним трагедијама, па се његово деловање у тим судбоносним тренуцима мора посматрати и из тог угла.

Ако је на породичном плану доживљавао трагедију за трагедијом, у професионалној каријери Боривоје је наставио да на-

²⁷ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

²⁸ *Службени војни лист*, 14. јун 1928, 1097–1098.

²⁹ *Службени војни лист*, 28. април 1928, 699–700.

³⁰ *Службени војни лист*, 28. децембар 1928, 2339–2340.

³¹ *Службени војни лист*, 15. август 1929, 1393–1394.

³² *Службени војни лист*, 10. новембар 1930, 2227–2228.

³³ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

³⁴ М. Bjelajac, *Generali i admirali Kraljevine Jugoslavije 1918–1941*, 219.

предује. Током априла 1936. године пребачен је на службу у Штаб Ваздухопловства војске³⁵ и одмах је упућен у Скопље у Школу ноћног летења, коју је с успехом завршио.³⁶ На Дан уједињења, 1. децембра 1937. године, Б. Мирковић је унапређен у чин ваздухопловног бригадног генерала.³⁷ На тај начин Југословенска војска добила је првог ваздухопловног генерала у својој историји.³⁸

Погођен личним трагедијама, генерал Боривоје Мирковић је током 1938. доживео и једну професионалну. Наиме, он је те године доживео тежак удес у авиону До-17, којим је пилотирао пилот опитне групе, приликом пробе новог авиона. Као последица тога једна нога му је била одузета. Упркос томе, генерал Боривоје Мирковић је и даље остао активан и то у Штабу ваздухопловства Војске и у наредним годинама је вршио веома одговорне дужности првог помоћника (март 1939–мај 1940), заступника (мај 1940–новембар 1940) и поново првог помоћника команданта (новембра 1940–март 1941).³⁹ Био је то период убрзаног развоја Југословенског ратног ваздухопловства пред почетак Другог светског рата, у чему је генерал Мирковић имао веома битну улогу.

³⁵ *Службени војни лист*, 20. април 1936, 909–910.

³⁶ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

³⁷ *Службени војни лист*, 1. децембар 1937, 1497–1498.

³⁸ *Време*, 3. децембар 1937, 5.

³⁹ ВА, ДПП, Картон личних и службених података ваздухопловног бригадног генерала Боривоја Мирковића.

